

L'alliberament dels dits - Salvador Dalí

Després d'editar els diaris d'adolescència de Dalí, Fèlix Fanés -director del Centre d'Estudis Dalinians- ha emprès ara l'edició de la resta de l'obra escrita en català pel pintor, que abasta des dels primers escrits publicats a *Stadium* -la revista de l'institut de Figueres- fins aproximadament la guerra civil. Amb l'article *Sant Sebastià* publicat a la revista *L'Amic de les Arts* el 1927, Dalí inicia l'etapa pròpiament madura. En aquest text, publicat quan el pintor tenia vint-i-tres anys, ja hi trobem el germen de tot el pensament que desenvoluparà posteriorment: la Santa Objectivitat oposada a la Putrefacció, l'elogi neofuturista dels avenços tècnics i de l'útil estandarditzat, el discurs antiartístic, la contraposició del cine còmic davant els poetes tipus Valéry, i els noms propis que prodigarà als seus escrits: Vermeer de Delft, Giogio de Chirico, Alberto Savinio, Man Ray, Buster Keaton...

Una de les utilitats que té aquest recull és que permet adonar-se que la presa de contacte de Dalí amb els surrealistes a París no representa un trencament amb tota la seva creació anterior. A hores d'ara podem dir que Dalí va coincidir en el temps amb el surrealisme, el va utilitzar i després va continuar el seu camí (deixant el surrealisme al davant, al darrere o al costat, això ja depèn del punt de vista). Des dels primers anys, Dalí menysprea els «artistes» que no consideren l'avantguarda com un punt i a part violent, sinó com una continuació de l'art putrefacte: Gómez de la Serna, Cocteau, Murnau. Aquest messianisme estava destinat a topar amb la concepció sectària del surrealisme que tenia André Breton.

La progressió dels articles permet adonar-se d'una transformació del punt de vista. En un principi Dalí és una mena de divulgador que aspira a convèncer els lectors de la necessitat d'adoptar les seves idees respecte de l'art. De mica en mica, però, adopta la tècnica de la provocació. Més tard, en l'etapa francesa, els seus textos ja no tindrien una funció comprensiva, sinó que sobreeixirien de sintaxi torrencial en una contribució personal a la sistematització de la confusió. Paral·lelament, abandonaria la primera persona del plural en benefici d'un jo cada vegada més arrecerat en el superego.

La lectura dels textos aplegats en aquest llibre és absolutament aconsellable, i no només com a exercici d'arqueologia cultural. Malgrat la ingenuïtat combativa dels inicis, molts dels seus conceptes són vàlids avui dia. Em refereixo, per exemple, a la teoria de la pàtina, a la crítica dels que anomena «pintors d'arbres torts», al rebuig de l'«art» que necessita comentaristes, a l'oposició entre inspiració i imaginació.

Del llibre es pot destacar l'únic exemple que conec de periodisme surrealista: la sèrie de sis cròniques titulades *Documental-París-1929* enviades des de París a *La Publicitat*. Les cròniques consisteixen en l'anotació antiintel·lectual, antiliterària, lliure del control de la intel·ligència, de fets presos a l'atzar. Dalí transcriu amb tota cura

dades estadístiques, textos extrets de llibres i diaris, sis formes de tallar les uncles, tot allò que veu damunt de les taules del music-hall Le Perroquet. En l'últim text de la sèrie, la Santa Objectivitat continua present: durant cinc minuts, Dalí enregistra tot el que intercepta una superfície de vint centímetres quadrats marcada amb bastó sobre la sorra mullada del Jardí de Luxemburg.

L'alliberament dels dits, en definitiva, recull els textos publicats durant la dècada dels anys vint, dins la qual cal prestar atenció als anys 1927-1929, potser els més fecunds i originals. A partir d'aleshores, la repetició i el barroquisme planen sobre la seva obra.